

DELIÈGE

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

της 11ης Απριλίου 2000 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-51/96 και C-191/97,

που έχουν ως αντικείμενο αιτήσεις του Tribunal de première instance de Namur (Βέλγιο) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), με τις οποίες ζητείται, στο πλαίσιο των διαφορών που εκκρεμούν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Christelle Deliège

και

Ligue francophone de judo et disciplines associees ASBL,

Ligue belge de judo ASBL,

Union europeenne de judo (C-51/96)

και μεταξύ

Christelle Deliège

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

και

Ligue francophone de judo et disciplines associees ASBL,

Ligue belge de judo ASBL,

François Pacquee (C-191/97),

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 59 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποίησης, άρθρου 49 ΕΚ), και των άρθρων 60, 66, 85 και 86 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρων 50 ΕΚ, 55 ΕΚ, 81 ΕΚ και 82 ΕΚ),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, J. C. Moitinho de Almeida, D. A. O. Edward και L. Sevón, προέδρους τμήματος, P. J. G. Karpeyn, J.-P. Puissochet, G. Hirsch, P. Jann και H. Ragnemalm (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Γ. Κοσιμάς

γραμματέας: H. von Holstein, βοηθός γραμματέας,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η C. Deliège, εκπροσωπούμενη από τους L. Misson και B. Borbouse, δικηγόρους Λιέγης,

- η Ligue francophone de judo et disciplines associées ASBL, εκπροσωπούμενη από τους C. Dabin-Serlez και B. Lietar, δικηγόρους Wavre,

- η Ligue belge de judo ASBL, εκπροσωπούμενη από τους G. de Smedt και L. Carle, δικηγόρους Lokeren, και από τους H. van Houtte και F. Louis, δικηγόρους Βρυξελλών, καθώς και η Ligue belge de judo και ο F. Pacquée, εκπροσωπούμενοι από τον δικηγόρο G. de Smedt (C-191/97),

- η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J. Devadder, γενικό σύμβουλο στη νομική υπηρεσία του Υπουργείου Εξωτερικών, Εξωτερικού Εμπορίου και Συνεργασίας για την Ανάπτυξη (C-51/96 και C-191/76), και από τον R. Foucart, γενικό διευθυντή της νομικής υπηρεσίας του ίδιου υπουργείου (C-191/97),

- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους E. Röder, Ministerialrat στο Ομοσπονδιακό Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, και την S. Maass, Regierungsrätin στο ίδιο υπουργείο (C-51/96), καθώς και από τον E. Röder και τον C.-D. Quassowski, Regierungsdirektor στο εν λόγω υπουργείο (C-191/97),

- η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Γ. Κανελλόπουλο, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και τον Π. Μυλωνόπουλο, νομικό συνεργάτη Α' στην ειδική νομική υπηρεσία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων του Υπουργείου Εξωτερικών,

- η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον L. Pérez de Ayala Becerril, abogado del Estado (C-191/97),

- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις C. de Salins, υποδιευθύντρια στη διεύθυνση νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, και A. de Bourgoing, chargé de mission στην ίδια διεύθυνση,

- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον καθηγητή U. Leanza, προϊστάμενο της υπηρεσίας διπλωματικών διαφορών του Υπουργείου Εξωτερικών, επικουρούμενο από τον D. Del Gaizo, avvocato dello Stato (C-51/96),

- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον A. Bos, νομικό σύμβουλο στο Υπουργείο Εξωτερικών (C-51/96), και τον J. G. Lammers, αναπληρωτή νομικό σύμβουλο στο ίδιο υπουργείο (C-191/97),

- η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον W. Okressek, Ministerialrat στο Υπουργείο Εξωτερικών (C-51/96), και την C. Stix-Hackl, Gesandte στο ίδιο υπουργείο (C-191/97),

- η Φινλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την T. Pynnä, valtionasiamies,

- η Σουηδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον E. Brattgård, departementsråd στο τμήμα εξωτερικού εμπορίου του Υπουργείου Εξωτερικών (C-51/96), και την L. Nordling, rättschef στο ίδιο τμήμα (C-191/97),

- η Νορβηγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την B. B. Ekeberg, αναπληρώτρια προϊσταμένη υπηρεσίας στο Υπουργείο Εξωτερικών,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον A. Caeiro, νομικό σύμβουλο, και τον W. Wils, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της C. Deliège, εκπροσωπηθείσας από τους L. Misson και B. Borbouse, της Ligue francophone de judo et disciplines associées ASBL, εκπροσωπηθείσας από τον B. Lietar, των Ligue belge de judo ASBL και F. Pacquée, εκπροσωπηθέντων από τους L. Carle, F. Louis και T. Geurts, δικηγόρο Termonde, της Βελγικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπηθείσας από την A. Snoeck, σύμβουλο στη γενική διεύθυνση νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, Εξωτερικού Εμπορίου και Συνεργασίας για την Ανάπτυξη, της Δανικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπηθείσας από τον J. Molde, τμηματάρχη του Υπουργείου Εξωτερικών, της Ελληνικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπηθείσας από τον Γ. Κανελλόπουλο, της Ισπανικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπηθείσας από την N. Díaz Abad, abogado del Estado, της Γαλλικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπηθείσας από την A. de Bourgoing, της Ιταλικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπηθείσας από τον D. Del Gaizo, της Ολλανδικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπηθείσας από τον M. A. Fierstra, αναπληρωτή νομικό σύμβουλο στο Υπουργείο Εξωτερικών, της Φινλανδικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπηθείσας από την T. Rynnä, της Σουηδικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπηθείσας από τον A. Kruse, departementsråd στο Υπουργείο Εξωτερικών, και της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπηθείσας από τον W. Wils, κατά τη συνεδρίαση της 23ης Φεβρουαρίου 1999,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 18ης Μαΐου 1999,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 16ης Φεβρουαρίου 1996 (C-51/96), η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 21 Φεβρουαρίου 1996, και με απόφαση της 14ης Μαΐου 1997 (C-191/97), η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 20 Μαΐου 1997, το Tribunal de première instance de Namur, δικάζον, αντίστοιχα, στο πλαίσιο αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων και αγωγής επί της ουσίας, υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 59 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρου 49 ΕΚ), και των άρθρων 60, 66, 85 και 86 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρων 50 ΕΚ, 55 ΕΚ, 81 ΕΚ και 82 ΕΚ).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφορών μεταξύ, αφενός, της C. Delière και, αφετέρου, της Ligue francophone de judo et disciplines associées ASBL (στο εξής: LFJ), της Ligue belge de judo ASBL (στο εξής: LBJ) και του προέδρου της τελευταίας, François Pacquée, σχετικά με την άρνηση των δευτέρων να επιλέξουν την C. Delière για να συμμετάσχει σε διεθνές τουρνουά τζούντο στο Παρίσι, στην κατηγορία των κάτω των 52 κιλών.

Οι κανόνες οργάνωσης και επιλογής στο τζούντο

3 Η άσκηση του τζούντο, ατομικού αθλήματος πολεμικής τέχνης, οργανώνεται σε παγκόσμια κλίμακα από τη Διεθνή Ομοσπονδία Τζούντο (Fédération internationale de judo, στο εξής: FIJ). Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, υφίσταται μια ομοσπονδία καλούμενη Ευρωπαϊκή Ένωση Τζούντο (Union européenne de judo, στο εξής: UEJ), μέλη της οποίας είναι οι διάφορες εθνικές ομοσπονδίες. Η βελγική ομοσπονδία είναι η LBJ, η οποία ασχολείται κυρίως με διεθνείς αγώνες και επιλέγει τους αθλητές που θα συμμετάσχουν στα διεθνή τουρνουά. Η LBJ απαρτίζεται από δύο περιφερειακές αθλητικές ενώσεις, τη Vlaamse Judofederatie (στο εξής: VJF) και την LFJ. Μέλη της LBJ είναι οι δύο περιφερειακές αθλητικές ενώσεις, καθώς και τα αθλητικά σωματεία

μέλη των ενώσεων αυτών. Οι αθλητές τζούντο είναι μέλη σωματείου, το οποίο, με τη σειρά του, είναι μέλος της περιφερειακής αθλητικής ενώσεως, η οποία χορηγεί στα μέλη της την απαραίτητη άδεια για τη συμμετοχή στα μαθήματα ή στους αγώνες. Ο κάτοχος άδειας υποχρεούται να τηρεί όλες τις υποχρεώσεις που επιβάλλονται από το καταστατικό και τους κανονισμούς της περιφερειακής αθλητικής ενώσεως.

- 4 Εκ παραδόσεως, οι αθλητές κατατάσσονται αναλόγως του φύλου τους και επτά κατηγοριών βάρους, δηλαδή υπάρχουν συνολικώς δεκατέσσερις διαφορετικές αγωνιστικές κατηγορίες. Η διευθύνουσα επιτροπή της UEJ, κατά τη σύνοδο επί τεχνικών και αθλητικών θεμάτων την οποία πραγματοποίησε στο Άμστερνταμ στις 5 Φεβρουαρίου 1994 καθώς και στο τακτικό συνέδριό της που πραγματοποιήθηκε στη Λευκωσία στις 9 Απριλίου 1994, θέσπισε κανόνες σχετικά με τη συμμετοχή στα ευρωπαϊκά τουρνουά τα λεγόμενα Α' κατηγορίας. Τα εν λόγω τουρνουά, όπως και το πανευρωπαϊκό πρωτάθλημα του Μαΐου 1996, επέτρεπαν στους αθλητές να συγκεντρώσουν μόρια για την κατάταξή τους στους ευρωπαϊκούς πίνακες προκρίσεως για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1996 στην Ατλάντα. Προβλεπόταν ότι μόνον οι εθνικές ομοσπονδίες μπορούσαν να εγγράψουν τους αθλητές τους και ότι, για κάθε ευρωπαϊκή ομοσπονδία, μπορούσαν να εγγραφούν στους εν λόγω πίνακες επτά αθλητές τζούντο από κάθε φύλο, ήτοι, καταρχήν, ένας αθλητής ανά κατηγορία. Ωστόσο, αν δεν προκρινόταν κανένας αθλητής σε ορισμένη κατηγορία, ήταν δυνατόν να εγγραφούν δύο αθλητές τζούντο σε άλλη κατηγορία, χωρίς να επιτρέπεται η υπέρβαση του ανωτάτου ορίου των επτά ανδρών και επτά γυναικών. Όπως εξέθεσε η LFJ κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου, η ιθαγένεια του αθλητή δεν ασκούσε καμία επίδραση εν προκειμένω, καθόσον λαμβανόταν υπόψη μόνον η ιδιότητα του εγγεγραμμένου στην εθνική ομοσπονδία.
- 5 Σύμφωνα με τα κριτήρια επιλογής για τους Ολυμπιακούς Αγώνες της Ατλάντα, που θέσπισε η FIJ στις 19 Οκτωβρίου 1993 στη Μαδρίτη, προκρίνονταν για τους εν λόγω αγώνες, σε κάθε κατηγορία, οι οκτώ πρώτοι του τελευταίου παγκοσμίου πρωταθλήματος, καθώς και ορισμένος αριθμός αθλητών από κάθε ήπειρο (για την Ευρώπη, εννέα άνδρες και πέντε γυναίκες σε κάθε κατηγορία), οι οποίοι θα καθορίζονταν με βάση τις επιδόσεις κάθε αθλητή τζούντο σε ορισμένα τουρνουά κατά την προ των Ολυμπιακών Αγώνων περίοδο. Προς τούτο, η UEJ διευκρίνισε, κατά τη σύνοδο του Άμστερνταμ και το συνέδριο της Λευκωσίας που μνημονεύθηκαν ανωτέρω, ότι θα λαμβάνονταν υπόψη οι τρεις καλύτερες επιδόσεις σε τουρνουά Α' κατηγορίας και στα πανευρωπαϊκά πρωταθλήματα ενηλίκων, κατά το χρονικό διάστημα από το

παγκόσμιο πρωτάθλημα του 1995 έως το πανευρωπαϊκό πρωτάθλημα του 1996. Όρισε επίσης ότι η πρόκριση θα αφορούσε τις ομοσπονδίες και όχι ατομικώς τους αθλητές τζούντο.

Οι διαφορές των κυρίων δικών και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 6 Η C. Delière ασκεί το άθλημα του τζούντο από το 1983 και, ήδη από το 1987, έχει επιτύχει εξαιρετικά αποτελέσματα στην κατηγορία των κάτω των 52 κιλών, μεταξύ των οποίων διάφοροι τίτλοι πρωταθλήτριας Βελγίου, ένας τίτλος πρωταθλήτριας Ευρώπης και ένας τίτλος παγκόσμιας πρωταθλήτριας στους κάτω των 19 ετών αθλητές, καθώς και νίκες και σημαντικές διακρίσεις σε διεθνή τουρνουά. Μεταξύ των διαδίκων των κυρίων δικών υφίσταται διαφωνία ως προς το καθεστώς της C. Delière, καθόσον η τελευταία διατείνεται ότι ασκεί το άθλημα του τζούντο επαγγελματικά ή ημιεπαγγελματικά, ενώ η LBJ και η LFJ υποστηρίζουν ότι το τζούντο είναι άθλημα το οποίο, στην Ευρώπη και, ειδικότερα, στο Βέλγιο, ασκείται ερασιτεχνικώς.
- 7 Η C. Delière υποστηρίζει ότι, ήδη από το 1992, οι υπεύθυνοι της LFJ και της LBJ εμποδίζουν κατά καταχρηστικό τρόπο την εξέλιξη της σταδιοδρομίας της. Παραπονείται, μεταξύ άλλων, ότι δεν της επιτράπη να συμμετάσχει στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Βαρκελώνης το 1992 και ότι δεν επελέγη για το παγκόσμιο πρωτάθλημα του 1993 ούτε για το πανευρωπαϊκό πρωτάθλημα του 1994. Τον Μάρτιο του 1995, ανακοινώθηκε στην C. Delière ότι δεν είχε προεπιλεγεί για τους Ολυμπιακούς Αγώνες της Ατλάντα. Τον Απρίλιο του 1995, ενώ προετοιμαζόταν για να συμμετάσχει στο πανευρωπαϊκό πρωτάθλημα που θα διεξαγόταν τον Μάιο, αποκλείστηκε από τη βελγική εθνική ομάδα προς όφελος άλλης αθλήτριας εγγεγραμμένης στη VJF. Τον Δεκέμβριο του 1995, δεν της επιτράπη να συμμετάσχει σε διεθνές τουρνουά Α' κατηγορίας στη Βασιλεία.
- 8 Η LFJ ισχυρίζεται ότι η C. Delière επανειλημμένως έχει έλθει σε σύγκρουση με τους προπονητές, τους υπεύθυνους επιλογής αθλητών και τους διευθύνοντες της LFJ και

της LBJ και ότι είναι απείθαρχη, της έχει δε επιβληθεί, μεταξύ άλλων, η πειθαρχική ποινή του προσωρινού αποκλεισμού της από κάθε δραστηριότητα σε επίπεδο ομοσπονδίας. Επιπλέον, αντιμετωπίζει και αθλητικής φύσεως δυσκολίες, καθόσον το Βέλγιο διαθέτει τουλάχιστον τέσσερις αθλήτριες τζούντο υψηλού επιπέδου στην κατηγορία των κάτω των 52 κιλών. Η LBJ αναφέρει ότι οι αποφάσεις σχετικά με την επιλογή των αθλητών για τη συμμετοχή στα διάφορα τουρνουά και πρωταθλήματα λαμβάνονται από την εθνική αθλητική επιτροπή, όργανο συγκροτούμενο, κατ' ίση εκπροσώπηση, από μέλη της VJF και της LFJ.

- 9 Τα πραγματικά περιστατικά που αποτέλεσαν την αφορμή των υποθέσεων των κυριών δικών αφορούν τη συμμετοχή στο διεθνές τουρνουά Α' κατηγορίας που διεξήχθη στο Παρίσι στις 10 και 11 Φεβρουαρίου 1996. Επειδή η LBJ επέλεξε δύο άλλες αθλήτριες οι οποίες, κατά την C. Deliège, είχαν λιγότερο καλές επιδόσεις από τις δικές της, η C. Deliège υπέβαλε, στις 26 Ιανουαρίου 1996, αίτηση ασφαλιστικών μέτρων ενώπιον του Tribunal de première instance de Namur.

Η υπόθεση C-51/96

- 10 Η C. Deliège ζήτησε από το Tribunal de première instance de Namur να υποχρεώσει, με ασφαλιστικά μέτρα, την LFJ και την LBJ να προβούν σε κάθε πρόσφορη ενέργεια προκειμένου να διασφαλίσουν τη συμμετοχή της στο τουρνουά του Παρισιού, καθώς και να υποβάλει προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο σχετικά με τον παράνομο χαρακτήρα των κανόνων που έχει θεσπίσει η UEJ όσον αφορά τον ανώτατο αριθμό αθλητών ανά εθνική ομοσπονδία και όσον αφορά την υποχρέωση λήψεως αδείας από την ομοσπονδία για τη συμμετοχή σε ατομικά τουρνουά Α' κατηγορίας από πλευράς των άρθρων 59, 60, 66, 85 και 86 της Συνθήκης. Με προσεπικλήση δικονομικού εγγυητή της 9ης Φεβρουαρίου 1996, η C. Deliège στράφηκε κατά της UEJ και ζήτησε από τον αρμόδιο επί της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων δικαστή να υποχρεώσει όλους τους διοργανωτές τουρνουά Α' κατηγορίας να δεχθούν προσωρινώς τη συμμετοχή της, ανεξαρτήτως του αν είχε ή όχι επιλεγεί από την εθνική ομοσπονδία.

- 11 Με διάταξη της 6ης Φεβρουαρίου 1996, ο αρμόδιος επί της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων δικαστής του Tribunal de première instance de Namur απέρριψε το αίτημα της C. Deliège περί συμμετοχής της στο τουρνουά του Παρισιού, αλλά απαγόρευσε στην LBJ και στην LFJ να λάβουν οποιαδήποτε απόφαση που θα συνεπαγόταν τη μη επιλογή της αιτούσας σε μελλοντικούς αγώνες, έως ότου ακούσει εκ νέου τους διαδίκους σχετικά με άλλες πτυχές της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων.
- 12 Με διάταξη της 16ης Φεβρουαρίου 1996, ο ίδιος δικαστής απέρριψε καταρχάς ως απαράδεκτη την ασκηθείσα κατά της UEJ προσεπίκληση.
- 13 Στη συνέχεια, το αιτούν δικαστήριο ανέφερε ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, η άσκηση αθλήματος εμπίπτει στο κοινοτικό δίκαιο κατά το μέτρο που συνιστά οικονομική δραστηριότητα κατά την έννοια του άρθρου 2 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρου 2 ΕΚ). Λόγω της πρόσφατης εξελίξεως της αθλητικής πρακτικής, έχει αμβλυνθεί η διάκριση μεταξύ ερασιτεχνών και επαγγελματιών αθλητών. Οι αθλητές υψηλών επιδόσεων, πέραν του ότι μπορεί να λαμβάνουν υποτροφίες ή άλλες ενισχύσεις, είναι δυνατόν να πραγματοποιούν υψηλότερα εισοδήματα λόγω της φήμης της οποίας απολαμβάνουν, οπότε η δραστηριότητα την οποία ασκούν είναι οικονομικής φύσεως.
- 14 Σύμφωνα με το αιτούν δικαστήριο, η C. Deliège διατείνεται, με εκ πρώτης όψεως βάσιμα επιχειρήματα, ότι πρέπει να θεωρηθεί ως παρέχουσα υπηρεσίες κατά την έννοια των άρθρων 59, 60 και 66 της Συνθήκης. Η συστηματική επιβολή εθνικής ποσοτώσεως και συστήματος επιλογής σε εθνικό επίπεδο φαίνεται να συνιστά εμπόδιο στην ελεύθερη άσκηση δραστηριότητας οικονομικής φύσεως. Εξάλλου, κατά το αιτούν δικαστήριο, δεν μπορεί ευλόγως να υποστηριχθεί ότι η πρόσβαση στους αγώνες την οποία διεκδικεί η C. Deliège θα είχε ως συνέπεια να μπορεί ο οποιοσδήποτε να συμμετάσχει σε οποιοδήποτε τουρνουά, καθόσον η συμμετοχή θα μπορούσε να επιτρέπεται σε όλους τους αθλητές που ανταποκρίνονται σε ορισμένα αντικειμενικά κριτήρια επιδόσεων, όπως καταδεικνύεται από την πρακτική που εφαρμόζεται σε άλλα συγκρίσιμα αθλήματα.

15 Έτσι, ενόψει, ιδίως, του ότι επρόκειτο σύντομα να διεξαχθούν οι Ολυμπιακοί Αγώνες της Ατλάντα καθώς και της σχετικά σύντομης διάρκειας της σταδιοδρομίας των αθλητών υψηλού επιπέδου, το εθνικό δικαστήριο θεώρησε ότι το αίτημα της C. Delière περί υποβολής προδικαστικού ερωτήματος στο Δικαστήριο ήταν «προδήλως λυσιτελής». Έκρινε ότι το γεγονός ότι δεν είχε κινηθεί διαδικασία επί της ουσίας δεν συνιστούσε εμπόδιο για την υποβολή ενός τέτοιου ερωτήματος. Το ερώτημα αυτό θα μπορούσε να εκληφθεί ως στοιχείο επιλύσεως της διαφοράς που αποτελεί το αντικείμενο της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων ή ως αποδεικτικό στοιχείο ικανό να επιταχύνει την επί της ουσίας διαδικασία την οποία εφαινότο ότι είχε την πρόθεση να κινήσει η αιτούσα.

16 Κατά συνέπεια, ο αρμόδιος επί της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων δικαστής του Tribunal de première instance de Namur υπέβαλε στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Αντιβαίνει ή όχι στη Συνθήκη της Ρώμης και, ειδικότερα, στα άρθρα 59 έως 66 καθώς και στα άρθρα 85 και 86 ένας κανονισμός ο οποίος επιβάλλει στους επαγγελματίες ή ημεραγγελματίες αθλητές ή στους προτιθέμενους να αποκτήσουν μία από τις ιδιότητες αυτές την υποχρέωση να λαμβάνουν άδεια ή να επιλέγονται από την οικεία εθνική ομοσπονδία προκειμένου να συμμετέχουν σε διεθνείς αγώνες και ο οποίος προβλέπει εθνικές ποσοτώσεις συμμετοχής σε παρόμοιους αγώνες;»

17 Τέλος, όσον αφορά τη διαμόρφωση προσωρινής καταστάσεως, το αιτούν δικαστήριο έκρινε ότι τα αιτήματα της C. Delière κατά της LBJ και της LFJ δεν μπορούσαν να γίνουν δεκτά. Θεώρησε, ωστόσο, ότι έπρεπε να προστατευθεί η αιτούσα από την πρόκληση πιθανής σοβαρής ζημίας, με τη διαμόρφωση προσωρινής καταστάσεως μη θίγουσας τα συμφέροντα των λοιπών αθλητών.

18 Ως εκ τούτου, εν αναμονή της εκβάσεως της δίκης επί της ουσίας, το αιτούν δικαστήριο απαγόρευσε στην LBJ και στην LFJ να προβούν σε οποιαδήποτε ενέρ-

γεια που θα είχε ως αντικείμενο να περιορίσει ή να απαγορεύσει την ελεύθερη άσκηση, εκ μέρους της αιτούσας, της δραστηριότητάς της ως αθλήτριας τζούντο, ιδίως σε εθνικούς ή διεθνείς αγώνες, και η οποία δεν θα ήταν αντικεμενικά δικαιολογημένη είτε ενόψει των φυσικών ικανοτήτων της ή της συμπεριφοράς της, είτε ενόψει της συγκριτικής αξιολογήσεως των επιδόσεών της σε σχέση προς τις επιδόσεις άλλων συναγωνιζομένων αθλητών. Το μέτρο αυτό θα έπαυε να παράγει αποτελέσματα ένα μήνα μετά την έκδοση της διατάξεως, εάν η C. Delière δεν ασκούσε αγωγή επί της ουσίας.

Η υπόθεση C-191/97

- 19 Με δικόγραφο επιδοθέντα στις 27 Φεβρουαρίου και 1η Μαρτίου 1996, η C. Delière άσκησε αγωγή επί της ουσίας κατά των LFI, LBJ και F. Pacquée ενώπιον του Tribunal de première instance de Namur. Με την αγωγή αυτή ζήτησε από το εν λόγω δικαστήριο, πρώτον, να κρίνει ότι το σύστημα επιλογής των αθλητών τζούντο για τα διεθνή τουρνουά, όπως αυτό καθορίζεται από τους κανονισμούς των δύο προμνησθεισών ομοσπονδιών, είναι παράνομο καθόσον απονέμει στις ομοσπονδίες αυτές εξουσία ικανή να παρακωλύσει την άσκηση του δικαιώματος των αθλητών τζούντο στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών καθώς και να περιορίσει την επαγγελματική ελευθερία των εν λόγω αθλητών, δεύτερον, να υποβάλει στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων προδικαστικό ερώτημα, τρίτον, να διαμορφώσει προσωρινή κατάσταση σε περίπτωση υποβολής τέτοιου ερωτήματος και, τέλος, να υποχρεώσει τις LFI και LBJ να της καταβάλουν αποζημίωση ύψους 30 εκατομμυρίων βελγικών φράγκων (BEF).
- 20 Με την απόφασή του, το αιτούν δικαστήριο θεώρησε ότι υπήρχε προφανής κίνδυνος να κρίνει το Δικαστήριο απαράδεκτο το ερώτημα που υποβλήθηκε στην υπόθεση C-51/96, για τον λόγο ότι ο αρμόδιος επί των ασφαλιστικών μέτρων δικαστής είχε καταστήσει τελείως κενή περιεχομένου την προδικαστική παραπομπή. Έκρινε, ως εκ τούτου, ότι δεν χρειαζόταν να αναμείνει την απόφασή του Δικαστηρίου στην πρώτη αυτή υπόθεση και, δεδομένου ότι η απάντησή στο ζήτημα που ετίθετο στην υπόθεση της οποίας είχε επιληφθεί ήταν αβέβαιη, όφειλε να υποβάλει προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο.

- 21 Όσον αφορά το αίτημα της C. Deliège περί ρυθμίσεως προσωρινής καταστάσεως, θεώρησε πολύ δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να ρυθμίσει στην πράξη μια τέτοια κατάσταση που να λαμβάνει υπόψη το συμφέρον όλων των διαδίκων, καθόσον η ενδιαφερομένη δεν είχε προτείνει συναφώς κανένα συγκεκριμένο μέτρο.
- 22 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tribunal de première instance de Namur ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Αντιβαίνει ή όχι στη Συνθήκη της Ρώμης και, ειδικότερα, στα άρθρα 59, 85 και 86 της Συνθήκης αυτής το γεγονός ότι επιβάλλεται στους επαγγελματίες ή ημεραγγελματίες αθλητές ή στους προτιθέμενους να ασκήσουν επαγγελματική ή ημεραγγελματική αθλητική δραστηριότητα η υποχρέωση να λαμβάνουν άδεια από την οικεία ομοσπονδία προκειμένου να μετέχουν σε διεθνείς αγώνες στους οποίους δεν αγωνίζονται εθνικές ομάδες;»

Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα και επί του παραδεκτού των ερωτημάτων αυτών

- 23 Η LFJ, η LBJ, ο F. Pasquée, η Βελγική, η Ελληνική και η Ιταλική Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή αμφισβήτησαν, για διαφόρους λόγους, την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να απαντήσει στο ερώτημα που υποβλήθηκε στην υπόθεση C-51/96 καθώς και το παραδεκτό, εν όλω ή εν μέρει, του ερωτήματος αυτού.
- 24 Καταρχάς, κατά τους ανωτέρω, το αιτούν δικαστήριο έχει αποφανθεί επί όλων των αιτημάτων της αιτούσας και έχει επιλύσει τη διαφορά. Εφόσον η διαδικασία στην

κύρια δίκη είχε περατωθεί κατά την ημερομηνία κατά την οποία το Δικαστήριο επελήφθη της αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, η απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα δεν παρουσιάζει πλέον ενδιαφέρον για το αιτούν δικαστήριο. Υπό τις περιστάσεις αυτές, από τις αποφάσεις της 21ης Απριλίου 1988, 338/85, Fratelli Pardini (Συλλογή 1988, σ. 2041), και της 4ης Οκτωβρίου 1991, C-159/90, Society for the Protection of Unborn Children Ireland (Συλλογή 1991, σ. I-4685), προκύπτει ότι το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να απαντήσει στο ερώτημα αυτό.

- 25 Εξάλλου, το ερώτημα έχει υποθετικό χαρακτήρα και αφορά ένα ζήτημα — την ερασιτεχνική άσκηση αθλήματος — που δεν εμπίπτει στο κοινοτικό δίκαιο.
- 26 Τέλος, υποστηρίζεται ότι το εθνικό δικαστήριο παρέλειψε να καθορίσει το πραγματικό και κανονιστικό πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσεται το ερώτημα, επιταγή η οποία ισχύει όλως ιδιαιτέρως στον τομέα του ανταγωνισμού, ο οποίος χαρακτηρίζεται από περίπλοκες πραγματικές και νομικές καταστάσεις (απόφαση της 26ης Ιανουαρίου 1993, C-320/90 έως C-322/90, Telemardicabruzzo κ.λπ., Συλλογή 1993, σ. I-393).
- 27 Η LFI, η LBJ, ο F. Pasquée, η Ελληνική Κυβέρνηση και η Επιτροπή αμφισβητούν και την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να απαντήσει εν όλω ή εν μέρει στο προδικαστικό ερώτημα που υποβλήθηκε στην υπόθεση C-191/97 και το παραδεκτό του ερωτήματος αυτού. Υποστηρίζουν, μεταξύ άλλων, ότι το αιτούν δικαστήριο δεν παρέσχε επαρκή στοιχεία όσον αφορά τόσο το πραγματικό όσο και το κανονιστικό πλαίσιο, ότι το ερώτημα αφορά ζήτημα ξένο προς το κοινοτικό δίκαιο, ότι τίγεται τα δικαιώματα άμυνας της UEJ και της FIJ, καθώς και ότι το υποβληθέν ερώτημα έχει υποθετικό χαρακτήρα στο μέτρο που αναφέρεται σε αθλητικές συναντήσεις διαφορετικές από αυτές στις οποίες αγωνίζονται εθνικές ομάδες.

- 28 Πρέπει, πρώτον, να παρατηρηθεί ότι το κατά πόσον τα ερωτήματα που υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο αφορούν ζήτημα ξένο προς το κοινοτικό δίκαιο, είτε διότι η ερασιτεχνική άσκηση αθλήματος δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης είτε διότι στις αθλητικές συναντήσεις στις οποίες αναφέρεται το εν λόγω δικαστήριο αγωνίζονται εθνικές ομάδες, αποτελεί ζήτημα απτόμενο της ουσίας των υποβληθέντων ερωτημάτων και όχι του παραδεκτού τους.
- 29 Δεύτερον, όσον αφορά την προβαλλόμενη προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της FIJ και της UEJ, δεν εναπόκειται στο Δικαστήριο να εξακριβώσει αν η απόφαση περί παραπομπής έχει εκδοθεί σύμφωνα με τους οργανωτικούς και δικονομικούς κανόνες του εθνικού δικαίου (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 11ης Ιουλίου 1996, C-39/94, SFEI κ.λπ., Συλλογή 1996, σ. I-3547, σκέψη 24, και της 5ης Ιουνίου 1997, C-105/94, Celestini, Συλλογή 1997, σ. I-2971, σκέψη 20). Συνεπώς, το Δικαστήριο δεν χρειάζεται να αποφανθεί ως προς το αν η FIJ και η UEJ έπρεπε να προσεπικληθούν στις κύριες δίκες.
- 30 Τρίτον, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η ανάγκη να δοθεί ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου που να είναι χρήσιμη για το εθνικό δικαστήριο απαιτεί να καθορίζει το εθνικό δικαστήριο το πραγματικό και κανονιστικό πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσονται τα ερωτήματα που υποβάλλει ή, τουλάχιστον, να εξηγεί τις πραγματικές καταστάσεις επί των οποίων στηρίζονται τα ερωτήματα αυτά. Οι επιταγές αυτές ισχύουν όλως ιδιαιτέρως σε ορισμένους τομείς, όπως ο τομέας του ανταγωνισμού, που χαρακτηρίζονται από περίπλοκες πραγματικές και νομικές καταστάσεις (βλ., μεταξύ άλλων, προμνησθείσα απόφαση Telemarsicabruzzo κ.λπ., σκέψεις 6 και 7, και αποφάσεις της 21ης Σεπτεμβρίου 1999, C-67/96, Albany, Συλλογή 1999, σ. I-5751, σκέψη 39, και C-115/97 έως C-117/97, Brentjens', Συλλογή 1999, σ. I-6025, σκέψη 38).
- 31 Οι πληροφορίες που παρέχονται με τις αποφάσεις περί παραπομπής πρέπει όχι μόνον να καθιστούν δυνατό στο Δικαστήριο να δίδει χρήσιμες απαντήσεις, αλλά και να παρέχουν στις κυβερνήσεις των κρατών μελών, καθώς και στα λοιπά ενδιαφε-

ρόσιμα μέρη, τη δυνατότητα να υποβάλουν παρατηρήσεις σύμφωνα με το άρθρο 20 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου. Στο Δικαστήριο απόκειται να μεριμνά για τη διασφάλιση της δυνατότητας αυτής, λαμβανομένου υπόψη ότι, δυνάμει της προαναφερθείσας διατάξεως, μόνον οι αποφάσεις περί παραπομπής κοινοποιούνται στα ενδιαφερόμενα μέρη (βλ., μεταξύ άλλων, διάταξη της 23ης Μαρτίου 1995, C-458/93, Saddik, Συλλογή 1995, σ. I-551, σκέψη 13, και προμνησθείσες αποφάσεις Albany, σκέψη 40, και Brentjens', σκέψη 39).

32 Όσον αφορά την υπόθεση C-191/97, η οποία πρέπει να εξεταστεί πρώτη, αφενός, από τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν οι διάδικοι της κύριας δίκης, οι κυβερνήσεις των κρατών μελών, η Νορβηγική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, σύμφωνα με την εν λόγω διάταξη του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, προκύπτει ότι οι πληροφορίες που περιέχονται στην απόφαση περί παραπομπής τούς επέτρεψαν να λάβουν λυσιτελώς θέση επί του ερωτήματος που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο, στο μέτρο που το ερώτημα αυτό αφορά τους κανόνες της Συνθήκης περί της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών.

33 Περαιτέρω, ακόμα και αν η Ελληνική, η Ισπανική και η Ιταλική Κυβέρνηση θεώρησαν ότι οι πληροφορίες που παρασχέθηκαν από το αιτούν δικαστήριο δεν τους παρείχαν τη δυνατότητα να λάβουν θέση επί του κατά πόσον η ενάγουσα της κύριας δίκης ασκεί οικονομική δραστηριότητα υπό την έννοια της Συνθήκης, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι οι κυβερνήσεις αυτές και τα λοιπά ενδιαφερόμενα μέρη μπόρεσαν να υποβάλουν παρατηρήσεις βάσει των πραγματικών στοιχείων που εξέθεσε το εν λόγω δικαστήριο.

34 Εξάλλου, οι πληροφορίες που περιέχει η απόφαση περί παραπομπής συμπληρώθηκαν από τα στοιχεία της δικογραφίας που διαβίβασε το εθνικό δικαστήριο και τις γραπτές παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο. Όλα αυτά τα στοιχεία, τα οποία περιέχει η έκθεση ακροατηρίου, γνωστοποιήθηκαν στις κυβερνήσεις των κρατών μελών και στα λοιπά ενδιαφερόμενα μέρη ενόψει της επ' ακροατηρίου συζητήσεως, κατά τη διάρκεια της οποίας οι ενδιαφερόμενοι μπόρεσαν, εφόσον χρειάστηκε, να συμπληρώσουν τις παρατηρήσεις τους (βλ., επίσης, υπό το πνεύμα αυτό, προμνησθείσες αποφάσεις Albany, σκέψη 43, και Brentjens', σκέψη 42).

- 35 Αφετέρου, οι πληροφορίες που παρασχέθηκαν από το αιτούν δικαστήριο, συμπληρωθείσες εφόσον χρειάστηκε από τα προαναφερθέντα στοιχεία, παρέχουν στο Δικαστήριο επαρκή γνώση του πραγματικού και κανονιστικού πλαισίου της διαφοράς στην κύρια δίκη ώστε να μπορεί να ερμηνεύσει τους κανόνες της Συνθήκης περί της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών σε σχέση με την κατάσταση που αποτελεί το αντικείμενο της διαφοράς αυτής.
- 36 Αντιθέτως, στον βαθμό που το υποβληθέν ερώτημα αφορά τους κανόνες ανταγωνισμού που εφαρμόζονται στις επιχειρήσεις, το Δικαστήριο δεν θεωρεί ότι διαφωτίστηκε επαρκώς ώστε να παράσχει ενδείξεις ως προς τον ορισμό της ή των αγορών που αφορά η διαφορά της κύριας δίκης. Από την απόφαση περί παραπομπής δεν προκύπτει επίσης σαφώς η φύση και ο αριθμός των επιχειρήσεων που ασκούν τη δραστηριότητά τους σ' αυτήν ή σ' αυτές τις αγορές. Επιπλέον, οι πληροφορίες που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο δεν επιτρέπουν στο Δικαστήριο να αποφανθεί λυσιτελώς ως προς την ύπαρξη και την έκταση του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών ή ως προς την πιθανότητα να θιγεί το εμπόριο αυτό από τους κανόνες επιλογής των αθλητών τζούντο.
- 37 Επιβάλλεται, συνεπώς, η διαπίστωση ότι η απόφαση περί παραπομπής δεν περιέχει επαρκή στοιχεία ώστε να ανταποκρίνεται στις επιταγές που υπομνήσθηκαν στις σκέψεις 30 και 31 της παρούσας αποφάσεως όσον αφορά τους κανόνες του ανταγωνισμού.
- 38 Όσον αφορά το ερώτημα που υποβλήθηκε στο πλαίσιο της υποθέσεως C-51/96, η διάταξη περί παραπομπής δεν περιέχει επίσης επαρκή στοιχεία ώστε να επιτρέψει στο Δικαστήριο να αποφανθεί λυσιτελώς ως προς την ερμηνεία των κανόνων του ανταγωνισμού που εφαρμόζονται στις επιχειρήσεις. Αντιθέτως, οι πληροφορίες που παρασχέθηκαν με τη διάταξη αυτή, συμπληρωθείσες, εφόσον χρειάστηκε, από τα στοιχεία που περιέχονται στις γραπτές παρατηρήσεις που κατατέθηκαν σύμφωνα με το άρθρο 20 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου και τα οποία περιελήφθησαν

στην έκθεση ακροατηρίου, καθώς και οι ενδείξεις που συνάγονται από την απόφαση περί παραπομπής στην υπόθεση C-191/97, επέτρεψαν στα μεν ενδιαφερόμενα μέρη να λάβουν θέση επί της ερμηνείας των κανόνων περί της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, στο δε Δικαστήριο να λάβει επαρκή γνώση του πραγματικού και κανονιστικού πλαισίου ώστε να μπορέσει να εκδώσει συναφώς λυσιτελή απόφαση.

- 39 Παρά την ελαφρώς διαφορετική διατύπωσή τους, τα ερωτήματα που υποβλήθηκαν στις δύο υποθέσεις των κυρίων δικών ταυτίζονται κατ' ουσίαν και, υπό τις συνθήκες αυτές, δεν χρειάζεται να εξεταστούν περαιτέρω τα επιχειρήματα με τα οποία αμφισβητήθηκε ειδικά το παραδεκτό του ερωτήματος στην υπόθεση C-51/96.
- 40 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το Δικαστήριο πρέπει να απαντήσει στα υποβληθέντα ερωτήματα στο μέτρο που αυτά αφορούν την ερμηνεία των κανόνων της Συνθήκης περί της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών. Αντιθέτως, τα εν λόγω ερωτήματα είναι απαράδεκτα στο μέτρο που αφορούν την ερμηνεία των κανόνων του ανταγωνισμού που εφαρμόζονται στις επιχειρήσεις.

Επί της ερμηνείας του άρθρου 59 της Συνθήκης

- 41 Προκαταρκτικώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, ενόψει των σχολίων της Κοινότητας, η άσκηση του αθλητισμού εμπίπτει στο κοινοτικό δίκαιο στο μέτρο που συνιστά οικονομική δραστηριότητα υπό την έννοια του άρθρου 2 της Συνθήκης (βλ. αποφάσεις της 12ης Δεκεμβρίου 1974, 36/74, Walrave και Koch, Συλλογή τόμος 1974, σ. 563, σκέψη 4, και της 15ης Δεκεμβρίου 1995, C-415/93, Bosman, Συλλογή 1995, σ. I-4921, σκέψη 73). Το Δικαστήριο έχει, εξάλλου, αναγνωρίσει ότι η αθλητική δραστηριότητα έχει ιδιαίτερη κοινωνική σημασία στην Κοινότητα (βλ. προμνησθείσα απόφαση Bosman, σκέψη 106).

- 42 Η νομολογία αυτή ενισχύεται, εξάλλου, και από τη δήλωση αριθ. 29 για τον αθλητισμό, η οποία επισυνάπτεται στην τελική πράξη της συνδιασκέψεως κατά την οποία ψηφίστηκε το κείμενο της Συνθήκης του Άμστερνταμ, δήλωση η οποία τονίζει την κοινωνική σημασία του αθλητισμού και καλεί ιδίως τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης να λαμβάνουν ιδιαίτερος υπόψη τις ιδιομορφίες του ερασιτεχνικού αθλητισμού. Ειδικότερα, η δήλωση αυτή είναι συνεπής προς την ως άνω νομολογία στο μέτρο που αφορά τις καταστάσεις στις οποίες η άσκηση του αθλητισμού συνιστά οικονομική δραστηριότητα.
- 43 Επιβάλλεται να υπομνησθεί ότι οι διατάξεις της Συνθήκης περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων δεν αντιτίθενται σε ρυθμίσεις ή πρακτικές δυνάμει των οποίων αποκλείονται οι αλλοδαποί παίκτες από ορισμένες συναντήσεις για λόγους μη οικονομικής φύσεως που αφορούν τον ιδιαίτερο χαρακτήρα και το ειδικό πλαίσιο των συναντήσεων αυτών και που ενδιαφέρουν, επομένως, αποκλειστικά αυτό καθαυτό το άθλημα, όπως συμβαίνει με τους αγώνες μεταξύ εθνικών ομάδων διαφόρων χωρών. Το Δικαστήριο ανέφερε, πάντως, ότι αυτός ο περιορισμός του πεδίου εφαρμογής της Συνθήκης πρέπει να περιορίζεται στην επίτευξη του συγκεκριμένου σκοπού του και δεν μπορεί να γίνεται επίκλησή του προκειμένου να αποκλεισθεί μια ολόκληρη αθλητική δραστηριότητα από το πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης (αποφαση της 14ης Ιουλίου 1976, 13/76, Donà, Συλλογή τόμος 1976, σ. 507, σκέψεις 14 και 15, και προμνησθείσα απόφαση Bosman, σκέψεις 76 και 127).
- 44 Όμως, οι κανόνες επιλογής που αμφισβητούνται στο πλαίσιο των κυρίων δικών δεν αφορούν συναντήσεις στις οποίες αγωνίζονται εθνικές ομάδες διαφόρων χωρών, απαρτιζόμενες μόνον από υπηκόους του κράτους στο οποίο ανήκει η ομοσπονδία η οποία τους έχει επιλέξει, όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες ή ορισμένα παγκόσμια ή ευρωπαϊκά πρωταθλήματα, αλλά προβλέπουν ότι, σε ορισμένες άλλες υψηλού επιπέδου διεθνείς συναντήσεις, μπορούν να συμμετάσχουν, κατά εθνικές ομοσπονδίες, μόνον αθλητές που είναι εγγεγραμμένοι σε κάποια ομοσπονδία, ανεξαρτήτως της ιθαγένειάς τους. Το γεγονός και μόνον ότι τα αποτελέσματα που επιτυγχάνουν οι αθλητές στους αγώνες αυτούς λαμβάνονται υπόψη προς καθορισμό των χωρών οι οποίες θα μπορούν να αποστείλουν εκπροσώπους τους στους Ολυμπιακούς Αγώνες

δεν δικαιολογεί την εξομοίωση των συναντήσεων αυτών προς συναντήσεις μεταξύ εθνικών ομάδων, οι οποίες μπορούν να εξαιρεθούν από το πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου.

- 45 Η LFJ υποστήριξε, μεταξύ άλλων, ότι οι αθλητικές ενώσεις και ομοσπονδίες έχουν δικαίωμα να καθορίζουν ελεύθερα τις προϋποθέσεις προσβάσεως σε αγώνες που αφορούν μόνον ερασιτέχνες αθλητές.
- 46 Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι το γεγονός απλώς και μόνον ότι μια αθλητική ένωση ή ομοσπονδία χαρακτηρίζει μονομερώς ως ερασιτέχνες τους αθλητές που είναι μέλη της δεν είναι ικανό να αποκλείσει το ενδεχόμενο να ασκούν οι αθλητές αυτοί οικονομικές δραστηριότητες υπό την έννοια του άρθρου 2 της Συνθήκης.
- 47 Όσον αφορά τη φύση των επιδίκων κανόνων, από τις προμνησθείσες αποφάσεις Walrave και Koch (σκέψεις 17 και 18) και Bosman (σκέψεις 82 και 83) προκύπτει ότι οι κοινοτικές διατάξεις περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων και των υπηρεσιών δεν διέπουν μόνον τη δράση των δημοσίων αρχών, αλλά καλύπτουν και τους άλλης φύσεως κανόνες που ρυθμίζουν, κατά συλλογικό τρόπο, την έμμοσθη εργασία και τις παροχές υπηρεσιών. Πράγματι, η κατάργηση, μεταξύ των κρατών μελών, των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων και στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών θα μπορούσε να διακυβευθεί αν εξουδετερωνόταν η κατάργηση των φραγμών κρατικής προελεύσεως από εμπόδια πηγάζοντα από την άσκηση της νομικής αυτονομίας ενώσεων ή οργανισμών μη διεπομένων από το δημόσιο δίκαιο.
- 48 Συνεπώς, η Συνθήκη, ιδίως δε τα άρθρα 59, 60 και 66, μπορούν να τύχουν εφαρμογής στις αθλητικές δραστηριότητες και στις ρυθμίσεις που θεσπίζονται από τις αθλητικές ενώσεις, όπως αυτές τις οποίες αφορούν οι υποθέσεις των κυρίων δικών.
- 49 Ενόψει των ανωτέρω, καθώς και των συζητήσεων που διεξήχθησαν ενώπιον του Δικαστηρίου, επιβάλλεται να εξεταστεί κατά πόσον μια δραστηριότητα όπως αυτή την οποία ασκεί η C. Delière μπορεί να αποτελέσει οικονομική δραστηριότητα υπό

την έννοια του άρθρου 2 της Συνθήκης και, ειδικότερα, παροχή υπηρεσιών υπό την έννοια του άρθρου 59 της Συνθήκης.

- 50 Στο πλαίσιο της δικαστικής συνεργασίας που εγκαθιδρύθηκε με τη διαδικασία εκδόσεως προδικαστικών αποφάσεων μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου, εναπόκειται στα μεν εθνικά δικαστήρια να διαπιστώνουν και να εκτιμούν τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 3ης Ιουνίου 1986, 139/85, Kempf, Συλλογή 1986, σ. 1741, σκέψη 12), στο δε Δικαστήριο να παρέχει στα εθνικά δικαστήρια τα στοιχεία ερμηνείας που τους είναι απαραίτητα για την επίλυση της διαφοράς (απόφαση της 22ας Μαΐου 1990, C-332/88, Alimenta, Συλλογή 1990, σ. I-2077, σκέψη 9).
- 51 Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί, καταρχάς, ότι η απόφαση περί παραπομπής στην υπόθεση C-191/97 μνημονεύει, μεταξύ άλλων, τις υποτροφίες που χορηγούνται αναλόγως των προηγούμενων αθλητικών επιδόσεων και τις συμβάσεις χορηγίας που συνδέονται με τις επιδόσεις του αθλητή. Εξάλλου, η C. Deliège υποστήριξε ενώπιον του Δικαστηρίου, προσκομίζοντας διάφορα έγγραφα προς στήριξη των ισχυρισμών της, ότι είχε λάβει, χάρη στις αθλητικές επιδόσεις της, υποτροφίες από την *Communauté française de Belgique* (Γαλλόφωνη Αυτόνομη Περιφέρεια του Βελγίου) και από τη Βελγική Ολυμπιακή και Διομοσπονδιακή Επιτροπή, καθώς και χορηγίες από έναν τραπεζικό οργανισμό και μία αυτοκινητοβιομηχανία.
- 52 Όσον αφορά, στη συνέχεια, τις έννοιες της οικονομικής δραστηριότητας και της παροχής υπηρεσιών κατά τα άρθρα, αντιστοίχως, 2 και 59 της Συνθήκης, πρέπει να παρατηρηθεί ότι οι έννοιες αυτές ορίζουν το πεδίο εφαρμογής μιας από τις θεμελιώδεις ελευθερίες που εξασφαλίζει η Συνθήκη και για τον λόγο αυτόν δεν μπορούν να ερμηνεύονται συσταλτικώς (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, απόφαση της 23ης Μαρτίου 1982, 53/81, Levin, Συλλογή 1982, σ. 1035, σκέψη 13).

- 53 Όσον αφορά ειδικότερα την πρώτη από τις έννοιες αυτές, από πάγια νομολογία (προμνησθείσα απόφαση Donà, σκέψη 12, και απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 1988, 196/87, Steymann, Συλλογή 1988, σ. 6159, σκέψη 10), προκύπτει ότι η παροχή έμμοσθης εργασίας ή η παροχή αμειβομένων υπηρεσιών πρέπει να θεωρούνται ως οικονομική δραστηριότητα υπό την έννοια του άρθρου 2 της Συνθήκης.
- 54 Εντούτοις, όπως έκρινε το Δικαστήριο με τις προμνησθείσες αποφάσεις Levin (σκέψη 17) και Steymann (σκέψη 13), οι ασκούμενες δραστηριότητες πρέπει να είναι πραγματικές και γνήσιες και όχι φύσεως τέτοιας ώστε να εμφανίζονται ως καθαρώς περιθωριακές και επουσιώδεις.
- 55 Όσον αφορά την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, από το άρθρο 60, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης προκύπτει ότι, κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, ως υπηρεσίες νοούνται οι παροχές που κατά κανόνα προσφέρονται αντί αμοιβής, εφόσον δεν διέπονται από τις διατάξεις περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, των κεφαλαίων και των προσώπων.
- 56 Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι οι αθλητικές δραστηριότητες και, ειδικότερα, η συμμετοχή ενός αθλητή υψηλού επιπέδου σε διεθνείς αγώνες είναι δυνατόν να ενέχουν παροχή διαφόρων χωριστών μεν, αλλά στενά συνδεδεμένων μεταξύ τους υπηρεσιών, οι οποίες μπορεί να εμπίπτουν στο άρθρο 59 της Συνθήκης, έστω και αν ορισμένες από τις υπηρεσίες αυτές δεν αμείβονται από τους αποδέκτες τους (βλ. απόφαση της 26ης Απριλίου 1988, 352/85, Bond van Adverteerders κ.λπ., Συλλογή 1988, σ. 2085, σκέψη 16).

- 57 Παραδείγματος χάριν, ο διοργανωτής ενός τέτοιου αγώνα προσφέρει στον αθλητή τη δυνατότητα να ασκήσει την αθλητική δραστηριότητά του αναμετρώντας με άλλους αγωνιζομένους, αντιστοίχως δε, οι αθλητές, με τη συμμετοχή τους στους αγώνες, παρέχουν στον διοργανωτή τη δυνατότητα παραγωγής ενός αθλητικού θεάματος το οποίο το μεν κοινό μπορεί να παρακολουθήσει επί τόπου οι δε τηλεοπτικοί σταθμοί να το αναμεταδώσουν και το οποίο μπορεί να προσελκύσει το ενδιαφέρον των διαφημιστών και των χορηγών. Επιπλέον, ο αθλητής παρέχει στους δικούς τους χορηγούς διαφημιστική υπηρεσία μέσω αυτής καθαυτήν της αθλητικής δραστηριότητας.
- 58 Τέλος, όσον αφορά τις αντιρρήσεις που διατυπώθηκαν με τις παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου και σύμφωνα με τις οποίες, αφενός, οι υποθέσεις των κυρίων δικών αφορούν καθαρώς εσωτερική κατάσταση και, αφετέρου, ορισμένες διεθνείς αθλητικές εκδηλώσεις δεν εμπίπτουν στο εδαφικό πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης, πρέπει να υπομνησθεί ότι οι διατάξεις της Συνθήκης περί της ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών δεν εφαρμόζονται σε δραστηριότητες των οποίων όλα τα συναφή στοιχεία έχουν σχέση με ένα και μόνον κράτος μέλος (βλ., ως πλέον πρόσφατες, τις αποφάσεις της 9ης Σεπτεμβρίου 1999, C-108/98, *RISAN*, Συλλογή 1999, σ. I-5217, σκέψη 23, και της 21ης Οκτωβρίου 1999, C-97/98, *Jäger-skiöld*, Συλλογή 1999, σ. I-7319, σκέψη 42). Ωστόσο, στοιχείο αλλοδαπότητας μπορεί να απορρέει, μεταξύ άλλων, από το ότι ο αθλητής συμμετέχει σε αγώνες εντός κράτους μέλους άλλου από εκείνο στο οποίο είναι εγκατεστημένος.
- 59 Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να εκτιμήσει, βάσει αυτών των στοιχείων ερμηνείας, κατά πόσον οι αθλητικές δραστηριότητες της C. Deliège και, ιδίως, η συμμετοχή της σε διεθνή τουρνουά συνιστούν οικονομική δραστηριότητα υπό την έννοια του άρθρου 2 της Συνθήκης και, ειδικότερα, παροχή υπηρεσιών υπό την έννοια του άρθρου 59 της Συνθήκης.

- 60 Αν υποτεθεί ότι η δραστηριότητα της C. Delière μπορεί να χαρακτηριστεί ως παροχή υπηρεσιών, θα πρέπει να εξεταστεί αν οι επίδικοι στις κύριες δίκες κανόνες επιλογής συνιστούν περιορισμό της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, υπό την έννοια του άρθρου 59 της Συνθήκης.
- 61 Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, αντίθετα προς τους κανόνες που είχαν εφαρμογή στην υπόθεση Bosman, οι επίδικοι στις κύριες δίκες κανόνες επιλογής δεν καθορίζουν τις προϋποθέσεις προσβάσεως των επαγγελματιών αθλητών στην αγορά εργασίας και δεν περιέχουν ρήτρες ιθαγένειας περιορίζουσες τον αριθμό των υπηκόων άλλων κρατών μελών οι οποίοι μπορούν να συμμετάσχουν σε συγκεκριμένο αγώνα.
- 62 Η C. Delière, Βελγίδα υπήκοος, δεν ισχυρίζεται, εξάλλου, ότι η επιλογή στην οποία προέβη η LBJ, που δεν την επέλεξε για να συμμετάσχει στο τουρνουά, έγινε με βάση την ιθαγένειά της.
- 63 Επιπλέον, όπως αναφέρεται στη σκέψη 44 της παρούσας αποφάσεως, τέτοιοι κανόνες επιλογής δεν αφορούν τουρνουά στα οποία αγωνίζονται εθνικές ομάδες, αλλά τουρνουά στα οποία οι αθλητές, εφόσον επιλεγούν, αγωνίζονται για ίδιο λογαριασμό.
- 64 Στο πλαίσιο αυτό, αρκεί η διαπίστωση ότι, καιτοι οι κανόνες επιλογής όπως οι επίδικοι στις κύριες δίκες έχουν αναπόφευκτα ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του αριθμού των συμμετεχόντων σε ένα τουρνουά, ο περιορισμός αυτός είναι συμφυής με

τη διεξαγωγή διεθνούς αθλητικού αγώνα υψηλού επιπέδου, η οποία προϋποθέτει αναγκαστικά τη θέσπιση ορισμένων κανόνων ή ορισμένων κριτηρίων επιλογής. Συνεπώς, οι κανόνες αυτοί δεν μπορούν, αυτοί καθαυτούς, να θεωρηθούν ως συνιστώντες περιορισμό της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, απαγορευόμενο από το άρθρο 59 της Συνθήκης.

- 65 Κατά τα λοιπά, η πρόκριση, στο πλαίσιο της διεξαγωγής διεθνούς αθλητικού τουρνουά, ενός συστήματος επιλογής των συμμετεχόντων έναντι άλλου συστήματος πρέπει να στηρίζεται σε μεγάλο αριθμό κριτηρίων ασχέτων προς την ατομική κατάσταση κάποιου αθλητή, όπως η φύση, η οργάνωση και η χρηματοδότηση του συγκεκριμένου αθλήματος.
- 66 Από το γεγονός και μόνον ότι ένα σύστημα επιλογής μπορεί να αποδειχθεί ευνοϊκότερο για μια κατηγορία αθλητών σε σχέση προς άλλη δεν μπορεί να συναχθεί ότι η θέσπιση ενός τέτοιου συστήματος συνιστά περιορισμό της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών.
- 67 Ως εκ τούτου, εναπόκειται φυσικά στους ενδιαφερόμενους φορείς, όπως οι διοργανωτές των τουρνουά, οι αθλητικές ομοσπονδίες ή ακόμα οι ενώσεις επαγγελματιών αθλητών, να θεσπίζουν τους κατάλληλους κανόνες και να προβαίνουν στην επιλογή των αθλητών με βάση τους κανόνες αυτούς.
- 68 Συναφώς, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η ανάθεση μιας τέτοιας αποστολής στις εθνικές ομοσπονδίες, οι οποίες διαθέτουν κανονικά τις απαραίτητες γνώσεις και πείρα, αντι-

κατοπτρίζει το σύστημα οργάνωσης που απαντά στα περισσότερα αθλήματα, το οποίο βασίζεται καταρχήν στην ύπαρξη μιας ομοσπονδίας σε κάθε χώρα. Εξάλλου, πρέπει να παρατηρηθεί ότι οι επίδικοι στις κύριες δίκες κανόνες επιλογής εφαρμόζονται τόσο στους αγώνες που διοργανώνονται στο εσωτερικό της Κοινότητας όσο και στα τουρνουά που διεξάγονται εκτός Κοινότητας και αφορούν τόσο υπηκόους των κρατών μελών όσο και υπηκόους τρίτων χωρών.

- 69 Συνεπώς, στα υποβληθέντα ερωτήματα προσήκει η απάντηση ότι κανόνας ο οποίος επιβάλλει στους επαγγελματίες ή ημιεπαγγελματίες αθλητές ή στους προτιθέμενους να ασκήσουν επαγγελματική ή ημιεπαγγελματική αθλητική δραστηριότητα την υποχρέωση να λαμβάνουν άδεια ή να επιλέγονται από την ομοσπονδία τους προκειμένου να μετάσχουν σε διεθνείς αθλητικούς αγώνες υψηλού επιπέδου στους οποίους δεν αγωνίζονται εθνικές ομάδες, εφόσον ο κανόνας αυτός απορρέει από ανάγκη συμφυή της διοργάνωσης τέτοιων αγώνων, δεν συνιστά, αυτός καθ'αυτόν, περιορισμό της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών απαγορευόμενο από το άρθρο 59 της Συνθήκης.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 70 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Βελγική, η Δανική, η Γερμανική, η Ελληνική, η Ισπανική, η Γαλλική, η Ιταλική, η Ολλανδική, η Αυστριακή, η Φινλανδική, η Σουηδική και η Νορβηγική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε, με διάταξη της 16ης Φεβρουαρίου 1996 και με απόφαση της 14ης Μαΐου 1997, το Tribunal de première instance de Namur, αποφαινεται:

Κανόνας ο οποίος επιβάλλει στους επαγγελματίες ή ημιεπαγγελματίες αθλητές ή στους προτιθέμενους να ασκήσουν επαγγελματική ή ημιεπαγγελματική αθλητική δραστηριότητα την υποχρέωση να λαμβάνουν άδεια ή να επιλέγονται από την ομοσπονδία τους προκειμένου να μετάσχουν σε διεθνείς αθλητικούς αγώνες υψηλού επιπέδου στους οποίους δεν αγωνίζονται εθνικές ομάδες, εφόσον ο κανόνας αυτός απορρέει από ανάγκη συμφυή της διοργάνωσης τέτοιων αγώνων, δεν συνιστά, αυτός καθ'αυτόν, περιορισμό της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών απαγορευόμενο από το άρθρο 59 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποίησης, άρθρο 49 ΕΚ).

	Rodríguez Iglesias		Moitinho de Almeida
Edward	Sevón	Kapteyn	Puissochet
Hirsch		Jann	Ragnemalm

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 11 Απριλίου 2000.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias